

Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi Tekstil Ürünlerinin Sergileme ve Koruma Koşullarına Öneriler

Suggestions for Exhibition and Conservation Conditions of Denizli Atatürk and Ethnography Museum Textile Products

Ayşegül Koyuncu Okca

Doç., Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü
email: aysegulkoyuncu@pau.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1060-0280>

Ezgi Kabukçu

Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü
email: ezgikabukcu@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7245-7649>

Bu makale bilimsel etik ve kurallara uygun hazırlanmış ve intihal incelemesinden geçirilmiştir. Etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Atf (APA 6)/To cite this article

Koyuncu Okca, A., & Kabukçu, E. (2020). Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi tekstil ürünlerinin sergileme ve koruma koşullarına öneriler. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(45), 650-661. doi: <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.774500>

Makale Gönderim Tarihi/Received: 27/07/2020

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 02/10/2020

Makale Yayın Tarihi/Published: 22/10/2020

Review Article/Derleme Makale

Öz

Denizli merkezinde 19. yüzyılın sonlarında inşa edildiği düşünülen yapı, restorasyon sonrası günümüzde “Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi” olarak kullanılmaktadır. Müzede Denizli merkezi ve ilçelerine ait etnografik eserler ve Atatürk’ün kullandığı eşyalar sergilenmektedir. Sergilenen tekstil ürünleri, Denizli’nin kültürünü yansıtan önemli eserlerdendir. Müzede tekstil ürünleri; üç etek, şalvar, cepken, göynek gibi yöresel kıyafetler, tel kırma, dastar gibi aksesuar ve el işlemeli örtülerden oluşmaktadır. Eserler vitrinlerin içinde, günlük yaşamın canlandırılmasının yapıldığı konak bölümünde ve mankenlerin üzerinde sergilenmektedir. Bu çalışma müze içerisinde sergilenmekte olan tekstil ürünlerinin sergilenme ve korunma koşulları incelenmesi ve eserlerin geleceğe daha doğru, güvenli ve çağdaş müzecilik anlayışına uygun bir şekilde aktarılması için önerilerin sunulmasını amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik envanter bilgilerine ulaşılabilen ve örneklem olarak seçilen 8 eser müze yetkililerinden de bilgi alınarak yerinde gözlemlenmiş, fotoğraflanmış ve literatür taraması sonucu ulaşılan öneriler aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi, Etnografik Tekstiller, Kültür, Sergileme, Tekstil.

Abstract

The building, which is thought to have been built in Denizli center at the end of the 19th century, is used as Denizli Atatürk and Ethnography Museum after the restoration. Ethnographic artifacts belonging to Denizli city center and districts and items used by Atatürk are exhibited in the museum. The textile products on display are among the important artifacts reflecting the ethnography of Denizli. The textile products in the museum consist of uc etek, local clothing such as shawls, pockets and goynek, accessories and hand embroideries such as tel kırma and dastar. The works are exhibited in the window displays, in the section where daily life is revitalized and on the mannequins. The aim of this study is to examine the conditions of exhibition and protection of textile products on display within the museum and present proposals for the transfer of the works to the future in a more accurate, safe and contemporary manner of museums. In line with this purpose, 8 artifacts, which were selected as a sample of which inventory information could be accessed, were observed on-site, photographed, and suggestions reached as a result of the literature review were conveyed by obtaining information from the museum authorities.

Keywords: Culture, Denizli Atatürk and Ethnography Museum, Exhibition, Ethnographic Textiles, Textile.

1. Giriş

Zamanla değişen müze ve toplum etkileşimleri, müze kavramında da yeniliklere yol açmaktadır. Mevcut müzelerinde bu değişimlere uyum sağlaması hem eserlerin daha sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarılmasında hem de toplumda daha etkili bir rol edinmeleri açısından da önemlidir.

1-7 Eylül 2019 tarihlerinde Kyoto’da düzenlenen 25. ICOM Genel Konferans’ında yeni bir müze tanımı yapmak için toplanan uzmanların oyladığı tanıma göre müzeler; geçmiş ve gelecek hakkındaki kritik diyaloglar için kapsayıcı, demokratikleştirici ve çok sesli alanlardır. Günümüzün çatışmalarını ve zorluklarını kabul edip ele alarak, toplumun güvencesi için eserleri ve örnekleri tutar, gelecek nesiller için çeşitli hatıraları güvence altına alır ve tüm insanların kültürel mirasa erişimlerinde eşit haklara sahip olmasını garantiler. Kâr amaçlı olmayıp katılımcı ve şeffaftırlar. İnsan onuruna ve sosyal adalete, küresel eşitlik ve evrensel refah düzeyine katkıda bulunmayı amaçlayan, dünyadaki anlayışları toplamak, korumak, araştırmak, yorumlamak, sergilemek ve geliştirmek için aktif ortaklıklar içerisinde çalışırlar (“Müze”, 2019).

Günümüzde sayıları ve türleri gittikçe artan, hemen hemen her tema üzerine açılabilen müzelerin tanımının yapılması ve kendi içinde sınıflandırılması zorlaşmaktadır. Ancak müzeler günümüzde koleksiyonlarına, koleksiyonların sergilenme şekillerine, çalıştıkları kurum/kuruluşlara, hizmet ettikleri alan ve kişilere göre sınıflandırılabilir (Karadeniz, 2018, s. 67).

Etnografya müzeleri koleksiyonlarına göre sınıflandırılmış müzelerin içinde yer almaktadır. Araştırma konusu toplumlarının yaşayışları, fikirleri ve ürettikleri şeyler olan etnografya halkı anlatma, tasvir etme anlamlarına gelmektedir. Toplumların meskenleri, ekonomileri, araç-gereçleri, giyim-kuşamları, inançları, mitolojileri vb. üzerine çalışmaktadır (Örnek, 1968, s. 503). Bir başka tanıma göre de her ulusun oluşumundan beri meydana getirdiği maddi ve manevi kültür dinamiklerinden, yaşam biçimleri, düşünce yapıları, yaşamı algılama ve anlamlandırma biçimlerine kadar tüm varlıklarıdır (Bülbül, 2016, s. 217). Toplumların belleğini oluşturan ancak günlük hayat içinde fark edilmeyen kendiliğinden var olan ilişkiler ve yaşam biçimleri hakkında bilgi edinmeyi sağlar. Bu bakımdan temel olarak etnografya müzeleri, halkların kültürlerini tanıtmak için gelenek, görenek gibi uygulamalar ve giysiler gibi günlük yaşama ait nesnelere sergilendiği müzeler olarak görülürler de nesne odaklı müzelerden insan odaklı müzelere doğru bir değişim ile beraber daha çok ilişkiler ve hikâyeler odaklı olmaya başlamışlardır.

Koleksiyonların sergilenme şekillerine göre sınıflandırılan müzelerden biri de müze evlerdir. Yapıların tarihte önemli bir yeri olan kişiler ile ilişkilendirilerek müze olarak kullanıldığı bir türdür. Müze ev kategorisinde yer alan Atatürk Evleri de Atatürk'ün bir süre kaldığı, karargâh olarak kullandığı tarihi evlere örnek olabilecek nitelikte evlerdir (Uz, 2015, s. 282).

Kentin tarihi, kültürü yani kimliği için oldukça önemli bir konumda olan tekstil ve tekstil ürünleri şüphesiz ki kentin etnografyasının sergilendiği bir müzede yer alması ayrıcalıklıdır. Müzelerin ilgi alanları kuruldukları yere ve ihtiyaca göre de değişkenlik gösterebilmektedir. Denizli Atatürk Evi ve Etnografya Müzesi de bünyesinde iki farklı konsepti birleştiren müzelerden biridir. Denizli merkezinde 19. yüzyılın sonlarında inşa edildiği düşünülen yapı restorasyon sonrasında müze olarak kullanılmaya başlanmıştır. Müzede Denizli merkezi ve ilçelerine ait etnografik eserler ve Atatürk'ün kullandığı eşyalar sergilenmektedir.

Bir kentin kimliğini oluşturan önemli bileşenlerden biri olan ekonomik faaliyet Denizli için tekstil olmuştur. Günümüzde tekstil fabrikalarının ildeki yoğunluğu hem hammaddeye ulaşım kanallarının uygunluğu hem de Denizli'nin geçmişten günümüze taşıdığı geleneksel dokumacılık bilgisinin birikiminin sonuçlarındandır (Belge, 2017, s. 172-178). Denizli'de dokumacılık geleneği antik dönemden bu yana kesintisiz olarak günümüze kadar gelmiştir. Yakın geçmişe kadar Buldan, Sarayköy, Kale, Tavas, Kızılcabölük, Nikfer ve Kale'de hemen hemen bütün evlerde dokuma tezgâhı yer almıştır. Kadınlar tarafından yapılan bu dokumalar bölgede yetişen pamuk ve koyunyünlerinden dokunmuş ve dünyaca ünlenmiştir (Koyuncu Okca, 2016, s. 205).

Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesindeki tekstil ürünleri üç etek, şalvar, cepken, göynek gibi yöresel kıyafetler, tel kırma, dastar gibi aksesuarlar ve el işlemeli örtülerden oluşmaktadır. Eserler vitrinlerin içinde, mankenlerin üzerinde ve günlük yaşamın canlandırmasının yapıldığı konak bölümünde sergilenmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma, müze içerisinde sergilenmekte olan tekstil ürünlerinin sergilenme, korunma koşullarının incelenmesi ve eserlerin geleceğe daha doğru, güvenli ve çağdaş müzecilik anlayışına uygun bir şekilde aktarılması için önerilerin sunulmasını amaçlamaktadır. Bu amaçla, müzede sergilenen tekstil eserler arasından seçilen örnek eserler fotoğraflanmış, sergilendikleri alanlar ve koşullar tekstil eserlerin korunması ve sergilenmesi üzerine yapılmış çalışmalardan oluşan literatür taraması sonucu değerlendirilmiştir. Örneklem olarak; gümüş takılar odasından vitrin içerisinde asılarak sergilenen yelek, el işlemleri odasından açık alanda duvara asılarak sergilenen ocak örtüsü, vitrin içerisinde serilerek sergilenen hamam peşkiri, vitrin içerisinde manken üzerinde sergilenen cepken ve şalvar, uçkur, açık alanda manken üzerinde sergilenen Selcenli Hüseyin Efe'nin kıyafetleri, Denizli Sancağı ve vitrin içerisinde bulunan Kurtluca kilimi seçilmiştir. Örneklemi oluşturan tekstil eserlerin seçiminde müzede bulunan bütünü temsil edebilecek nitelikte birbirinden farklı tekstil türlerinin, sergilenme ve korunma koşullarında olmasına dikkat edilmiştir. Envanter bilgileri müze tarafından sağlanan 8 eser hakkında müze yetkililerinden de bilgi alınmıştır. Değerlendirme sonucunda da Denizli'nin kent belleği ve kimliği için önemli bir yere sahip olan tekstil ürünlerinin geleceğe güvenle ve modern müzecilik anlayışıyla aktarılması için öneriler sunulmuştur. Müze ve eserler üzerindeki bu çalışma için Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi ile Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden gerekli araştırma izinleri alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi ve Tarihçesi

Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi Denizli merkezinde Saraylar Mahallesi 459 sokakta bulunmaktadır. Sakız mimarisi özelliklerini taşıyan müze binasının inşa edildiği tarih kesin olarak bilinmemekle beraber yerli halktan edinilen bilgiler ışığında 19. yüzyılın sonlarına doğru yapılmış olduğu düşünülmektedir. Zemin ve üst kattan oluşan iki katlı binanın girişi kapısı üstünde ikinci katta bir cumba mevcuttur. Yapının tüm cephelerinde basık kemerli dikdörtgen pencereler bulunmaktadır. Müze binasının iki katında da orta sofaya açılan odalar konumlandırılmıştır. Müze binası Cumhuriyetin ilk yıllarında parti binası olarak kullanılmıştır ("Denizli", 2014, s. 62). Mustafa Kemal Atatürk, 4 Şubat 1931 tarihinde Denizli'ye gelişinde Pandozoplu'nun fabrikasının ustasına

ait olan bu evde bir gece konuk edilmiştir (Kodal, 2004, s. 20). Bu ziyaret müzeye Atatürk müzesi kimliğini kazandırmıştır. Daha sonra 1950 yıllarında Sağlık Bakanlığı'na tahsisi edilmiş ve bir süre Verem Savaş Dispanseri olarak kullanılmıştır. Yapı 1977 yılında Atatürk ve Etnografya Müzesi kurulması amacı ile Kültür Bakanlığına devredilip anıt eser olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Atatürk'ün köşkü ziyaretininin 68. yıl dönümü olan 4 Şubat 1999 tarihinde de müze halka açılmıştır (Karabay, 2007, s. 2-4).

İki katlı müze binasının alt katında, etnografik eserlerin sergilendiği gümüş takılar odası, el işlemleri odası, silah koleksiyonunun sergilendiği bölüm ve müze idari odası bulunmaktadır. Üst katında, Atatürk'e ait eserlerin sergilendiği çalışma ve yatak odası ile içerisinde vitrin mankenlerinin ve günlük eşyaların olduğu Denizli yaşantısını aktarmayı amaçlayan konak şeklinde düzenlenmiş başoda ve günlük oda bulunmaktadır.

3.2. Tekstil Ürünlerinin Korunma ve Sergilenme Yöntemleri

Türk Dil Kurumuna ve Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğüne göre tekstilin tanımı dokuma, kumaş ve dokumacılıktır (Gülensoy, 2007, s. 129; "Tekstil", t.y.). Tekstilden üretilmiş ürünler giyim ve aksesuardan, perde, halı, kilim gibi evlerde kullanılan çeşitli eşyalara kadar geniş bir yelpazeye sahiptir.

Geleneksel tekstil ürünleri genellikle pamuk, keten, yün, ipek gibi doğal liflerden dokunmuşlardır. 19. Yüzyılın sonlarına doğru üretilen viskoz, bakır, asetat ipeği gibi rejenere iplikler ile 20. Yüzyılın başlarında üretimine başlanılan naylon, polyester, orlon gibi sentetik iplikler koruma ve onarımda yardımcı malzeme olarak kullanılmaktadır. Ancak henüz bu liflerin dokumaları müzelerde eser olarak yer almamaktadır. Tekstillere çoğu doğal boyalar ve 18. Yüzyılda sentetik boyaların kullanımına başlanması ile sentetik boyalarla renklendirilmiştir (Uygur, 2000, s. 65).

Koruma altına alınması planlanan tekstil ürünlerinin sergilenmeye kadar geçirdiği süreçler: belgeleme, koruma, onarımdır. Bu başlıklar tekstil eserlerinin sırası ile geçmesi gereken birbirinden ayrı süreçler değil birbirleriyle ilintili döngü içerisinde olan süreçlerdir.

3.3. Belgeleme

Eserin mevcut durumunun ayrıntılı bir biçimde görsel ve yazılı olarak belgelenmesi, korunması aşamasına geçilmeden önceki en önemli adımdır. Yapılan teknik analizlerin raporlanması daha sonraki yapılması planlanan işlemler için yol gösterici niteliktedir. Teknik analiz ile eserin boyutu, hasar durumu, kullanılan renkler, kompozisyonlar, eserde kendinde problemlili olan noktalar, daha önce bir onarım görüp görmediği yazılı ve fotoğraflı bir şekilde belgelenmektedir. Dokumanın detaylı bilgisine ulaşmak için alınan numuneler veya tahribatsız analiz yöntemleri ile kullanılan malzemeler hakkında daha detaylı bilgiler elde edilebilmektedir.

Müze de sergilenen eserlerin belgeleme çalışmasında kullanılmak üzere her eserin envanter numarası ve bilgilerinin yer aldığı bir "Tekstil Kimlik Formu" doldurulması önerilmektedir (Öztürk, 2007, s. 40-42).

3.4. Tekstil Eserlerin Korunması

Eserin lif analizi gibi bilimsel araştırmalarının yapılması daha sonra uygulanacak koruma veya onarım projeleri için önemlidir (Osman, Zıdan ve Kamal, 2014, s. 459-460). Hammaddelerin tespiti ve tekstilde kullanılmış olan malzemelerin doğru tespiti, saklama ve çevre koşullarına karar verilmesi gibi uygulanacak her türlü koruma işlemini etkilemektedir.

Müzelerdeki tekstil ürünlerinin korunmasını etkileyen başlıca çevresel etmenler fiziksel, kimyasal ve biyolojik olarak gruplandırılmaktadır. Fiziksel etmenler sıcaklık, bağıl nem ve ışıktır. Kimyasal etmenler havada bulunan çeşitli gazlar, tozlar, kimyasal maddelerdir. Biyolojik etmenler ise böcekler ve mikroorganizmalardır. Bu kategoriler dışında taşınması, sergilenmesi, onarım, insan faktörü ve doğal afetler de koruma sırasında üzerinde durulması gereken önemli faktörlerdendir (Öztürk, 2007, s. 56; Uygur, 2000, s. 66).

Koruyucu (pasif) koruma sırasında tekstillerin bozulması mümkün olduğunca en aza indirilmesi için yapıldığı hammaddelere göre saklandığı koşulların özenle ayarlanması ve sabitlenmesi gerekmektedir. Temel olarak tekstil eserlerde meydana gelen bozulmalar liflerinin bozulması, dayanıklılık kaybı, renk değişimi, boyarmaddelerinde renk solması, biyolojik oluşumlardır (Uygur, 2000, s. 66).

Tablo 1

Geleneksel Tekstillere Bozulma Nedenleri ve Verdiği Hasarlar (Öztürk, 2007, s. 57)

Nem	Hammaddesi bitkisel lif olanlar (pamuk, keten...)	Hammaddesi hayvansal lif olanlar (yün, ipek...)	Kürk-Tüy
Yüksek bağıl nem	Çekme, yumuşama, dayanıklılığını yitirme, mantar oluşumu (max. %50)	Çekme, yumuşama, dayanıklılığını yitirme, böceklenme (max. %50)	Ayrışma, mantar oluşumu (max. %60)
Düşük bağıl nem	Gevşeme, liflerin kopması (min. %30)	Gevşeme, liflerin kopması (min. %30)	Kırılma, sertleşme (min. %40)

Tablo 1'in devamı

Nem	Hammaddesi bitkisel lif olanlar (pamuk, keten...)	Hammaddesi hayvansal lif olanlar (yün, ipek...)	Kürk-Tüy
Bağıl nem değişimi	Boyutsal değişim, liflerin birbirini aşındırması	Boyutsal değişim, liflerin birbirini aşındırması	Solma, sararma, liflerin ayrışması
Işık	Solma, liflerin ayrışması (50 lüks)	Solma, liflerin ayrışması (50 lüks)	Solma, liflerin ayrışması (50 lüks)
Hava kirliliği	Hammaddesi bitkisel lif olanlar (pamuk, keten...)	Hammaddesi hayvansal lif olanlar (yün, ipek...)	Kürk-Tüy
Kükürtlü bileşikler	Çürüme, solma	Solma	
Tozlar	Kirlenme, yıpranma, aşınma	Kirlenme, yıpranma, aşınma	Lekelenme, yıpranma, aşınma
Biyolojik Etmenler	Hammaddesi bitkisel lif olanlar (pamuk, keten...)	Hammaddesi hayvansal lif olanlar (yün, ipek...)	Kürk-Tüy
Mantarlar (Yosun, liken)	Lekelenme, dokunun çözülmesi	Lekelenme	Lekelenme
Böcekler	Yenme, lekelenme	Yenme, delinme, lekelenme	Yenme, delinme

Farklı hammaddelerden dokunmuş eserlerin ve eserdeki diğer materyallerin (metaller, taşlar, boyarmaddeler vb.) ortamda bulunan bağıl neme, ışığa, kimyasallara, toza ve biyolojik etmenlere karşı verdikleri tepkiler de farklı olabilmektedir. Bu sebeple beraber sergilenecek ve saklanacak eserlerin çevresel koşulları da uyumlu olmalıdır.

Eserin bulunduğu ortamın bağıl nem yüzdesine bağlı bozulmalardan korunması ve uygun bağıl nem oranının sabitlenmesi için termohigrograf, higrograf ile rutin ölçümler yapılmalıdır. Bağıl nemi dengelemek için bağıl nemi etkileyen unsurdan biri de sıcaklıktır. Dolayısı ile ziyaretçiler içinde uygun ancak yüksek olmayan sıcaklıklar tercih edilmelidir (Öztürk, 2007, s. 59). Nemi ayarlamak için nem emici, nem püskürtücüler kullanılabilir.

Eserlerin en iyi şekilde korunması için olabildiğince minimum ışığa maruz kalması gerekmektedir. Ancak eserlerin insanlar tarafından algılanabilmesi için gerekli en düşük ışık şiddeti zorlanırsa 30 lüks ancak genellikle 50 lüks olduğu için genelde 50 ila 150 lüks aralığında bir aydınlatma kullanılmaktadır. Bu şiddet depolarda ise 10 lüks olarak önerilmektedir (Simer, 1994, s. 39). Duman, egzoz, toz gibi fiziksel ve kimyasal bozulmalara neden olabilecek kirlenmelerin eserin bulunduğu ortamdaki uzaklaştırılması gerekmektedir. Bozulmaların en aza indirgenmesi için hava filtreleri, koruyucu yüzeyler, kapalı sergi elemanları kullanılmaktadır. Saklandıkları vitrin ve mekânlarda kullanılan malzemelerin özellikle lastik, kauçuk ve sünger vb. malzemeler çürüme sırasında ortama kükürtlü gazlar yaydıkları göz önünde bulundurulmalıdır (Öztürk, 2007, s. 87). Sergileme bölümleri ve depolarda paslanmaz çelik, cam, seramik, asitsiz kâğıt, polietilen, polipropilen gibi ekstrem çevre koşullarında bile olabildiğince stabil kalabilen malzemeler tercih edilmelidir (Tímár-Balázs ve Eastop, 2011, s. 342). Biyolojik faktörlere karşı alınabilecek koruyucu önlemler öncelikle eserlerin rutin olarak kontrol edilmesi ve fırçalama, silme gibi kuru temizliklerinin yapılmasıdır. Toz vb. yabancı madde birikimlerinin rutin kontrol edilmesi böcek, kemirgen, küf ve mantarların neden olabileceği zararları en aza indirmektedir. Başlıca aktif bozulma belirtileri tekstilin ve birlikte kullanıldığı metallerin renginin değişmesi, küflü bir kokunun varlığıdır. Karanlık yerleri tercih eden zararlılar için 15 günde bir eserleri güneşe çıkarmak bir önlem olabilmektedir (Öztürk, 2007, s. 68-84; "Caring", t.y.).

3.5. Tekstil Eserlerin Onarımı

Eserin ömrünü uzatmak adına gerekli görüldüğü zamanlarda uygulanacak onarımlar eserin aslına uygun ve mümkün olduğunca geri döndürülebilir olmalıdır. Tekstil eserler ait oldukları yöreden yöreye farklı özellikler taşıyabilmektedir. Bu sebeple onarımı yapılacak eserin menşeinin dokuma gelenekleri incelenmelidir. Temel olarak geleneksel tekstil eserlerin onarımı için; temizleme, sağlamaştırma, bütünleme, yenileme ve yeniden yapma tekniklerinden yararlanılabilir (Koyuncu Okca, 2014, s. 67). Bu aşamalarda yapılan onarım çalışmaları öncelikle sırasıyla hasarlı çözgü ve atkı ipliklerinin onarımı ve tamamlama çalışmasıdır. Bu aşamalarda yırtık, dipperi (kırık), desen, kenar, abraj tamiri ve dönüklük, baş, kenar farkı, potluk hatası onarımları gibi çalışmalar gerçekleştirilebilmektedir (Öztürk, 2007, s. 97-100).

3.6. Tekstil Eserlerin Müzede Sergilenmesi

Tekstil eserler müzelerde vitrinlerin içinde veya açık bir alanda sergilenebilmektedir. Eserlerin günlük hayatta kullanım amacını ve kendisini en iyi şekilde ziyaretçilere aktarması için sergilemede birçok farklı uygulama yapılmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanları eserleri düz bir yüzey üzerine sererek, tutturarak, eserler özellikle giyim eşyaları ise mankenlerin üzerinde ve askılarda sergilenebilmektedirler. Eserler sergilendikleri sürece fiziksel olarak zayıflamaları için sergilenme yöntemi seçilirken eserin dayanıklılığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Eserlerin sergileneceği teknik bulunduğu ortamda önleyici koruma uygulamaları yapıldığı ve çevresel faktörlerdeki değişikliklerin minimum seviyede tutulduğu sürece müze küratörünün ve müzenin konseptine göre farklı şekillerde yapılabilmektedir. Tekstil eserlerin sergilenirken çevresel faktörlerden kaynaklanan bozulmaların

en aza indirgenmesine yönelik vitrinler özelleştirilebilmektedir. Sergileme ünitelerinin materyallerinin de zaman içerisinde eser için bir tehdit oluşturmaması için uygun malzemelerden yapılmış olmasına dikkat edilmelidir.

Eserler aynı yerde sergilenen ise birbirlerine zarar vermemeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Örneğin; renkli tekstillerin diğer eserleri boyamaması için sergileme sırasında diğerlerinden ayrılmalı, metal gibi farklı materyalden yapılmış eserler ayrı yerlerde sergilenmelidir.

Sergilenen her bir eserin açıkça algılanabilir olması ve eser hakkında bilgilendirici, tanıtıcı bir aracın bulunması ziyaretçilerin eserleri anlamasında yardımcı unsurlardandır.

3.7. Örneklerdeki Eserler ve Sergilenmesine Yönelik Öneriler

Sakız mimarisi özelliğindeki iki katlı müze binasının alt katında, ziyaretçi giriş kapısından girdikten sonra sol tarafta gümüş takılar odası, sağ tarafta ise el İşlemeleri odası ve silah koleksiyonunun sergilendiği bölüm bulunmaktadır. Üst katında, Atatürk'e ait eserlerin sergilendiği iki oda ve cansız mankenler ile kurgusal Denizli yaşantısını aktarmayı amaçlayan konak şeklinde düzenlenmiş başoda ve günlük oda bulunmaktadır.

Müzenin her iki katında, tüm bölümlerdeki vitrinlerin içinde ve konak odalarında mankenlerin üzerinde Denizli'nin geleneksel tekstil öğeleri ve Atatürk'ün Denizli'ye geldiğinde kullandığı eserler sergilenmektedir. Gümüş takılar odası ve el işlemeleri odasında sergilenen tekstil eserler; ocak örtüsü, hamam takımı, havlular, masa örtüleri, kilimler gibi ev tekstilleri, şalvar, cepken, uçkur, başörtüsü gibi giyim tekstilleri ve para keseleri gibi aksesuarlarıdır. 1911 yılına tarihli Denizli Sancağı müzede sergilenen en önemli eserlerden biridir. İkinci katta bulunan Atatürk'ün çalışma ve yatak odası, başoda, günlük odada da çeşitli tekstil ürünler oda konsepti içerisinde sergilenmektedir.

Müzedeki bulunan mevcut eserlerin korunma ve sergilenme koşullarını incelemek üzere sergileme koşulları ve tekstil türleri olarak örneklem oluşturabilecek farklılık ve çeşitlilikte 8 eser seçilerek incelenmiştir. Müzede bulunan tekstil eser grupları incelendiğinde her biri için sergilenme ve korunma açısından diğerlerine de örnek olabilecek birer eser seçilmesine dikkat edilmiştir. Eserlerin envanter bilgileri müze tarafından sağlanmıştır ve müzedeki mevcut durumları hakkında müze yetkililerinden bilgi alınmıştır. Örneklem olarak; gümüş takılar odasından yelek, el işlemeleri odasından ocak örtüsü, hamam peşkiri, vitrin içerisinde manken üzerinde sergilenen cepken ve şalvar, uçkur, açık alanda manken üzerinde sergilenen Selcenli Hüseyin Efe'nin kıyafetleri, Denizli Sancağı ve vitrin içerisinde bulunan Kurtluca kilimi seçilmiştir. Müzede sergilenen örnek eserlerin korunma ve sergilenme koşulları gözlemlenip çağdaş yaklaşımlar çerçevesinde eserler için uygun koşullarda sergilenmesine öneriler sunulmuştur.

3.7.1. Yelek

İşlemeli ipeklilik dikilmiş yelek gümüş takılar odası vitrin 10'da sergilenmektedir. Eser vitrinde sergilenmekte olduğu için ölçü bilgilerine envanter belgesinden ulaşılmıştır. Yeleğin ön beden uzunluğu 47 cm, en beden genişliği 45 cm dir. Eser 24.02.1976 tarihinde Seyfettin Kiraz'dan alınarak müzeye gelmiştir. Ön beden stilize edilmiş çiçek dalı motifinde sim ile işlenmiştir. Kimi çiçek motifinin ortasında yeşil veya lacivert renkli iplikler kullanılmıştır. Yeleğin ön kapaması/ön ortası açık ve kenarları dalgalı/dilimli bir görünüme sahiptir. İçi beyaz astarlı, kol oyuntusu makine ile çekilmiş yelek müzeye geldiğinde kumaşı yıpranmış bir halde olduğu envanter belgesinde belirtilmiştir (Bkz. Görsel 1). Yelek, yaka tarafından başka bir eserle beraber kumaş kaplı vitrin içerisinde dikey bir şekilde iğnelenerek tutturulmuştur ve bu şekilde sergilenmektedir. Öncelikle yeleğin kumaşındaki yıpranmalar göz önüne alındığında sergilenmesi sırasında eserin direk bir yüzeye iğnelenerek değil de içten bir destek ile dayanıklılığını azaltmayacak şekilde sergilenmesi yönünde bir değişikliğe gidilebilir. Eserin içten bir askı ile desteklenerek asılması veya eserin algılanmasında eserin önüne geçmeyecek şekilde uygun materyalden bir vitrin mankeni üzerinde yeleğin arkasının da ziyaretçiler tarafından algılanabilecek şekilde sergilenmesi önerilir.

Görsel 1. İşlemeli yelek ve detay

3.7.2. Ocak Örtüsü

Kadife dokuma pul işlemeli ocak örtüsü, depoda saklanan iki küçük parça ve el işlemleri odasında sergilenen bir büyük parçadan oluşmaktadır. 83 cm boyunda ve 130 cm enindedir. Eser 04.04.1983 tarihinde İbrahim Keçili'den satın alma yolu ile müzeye gelmiştir. Siyah kadife dokuma üzerine pul ve sarı ile gümüş simler kullanılarak işlenmiştir. Kompozisyon olarak ortada büyükçe stilize bir çiçek buketi işlemesi ve dört köşesinde birbirinin aynısı olan stilize çiçek demetleri, orta üst kısmında "1939" tarihi ile bir sıra çiçek motifi, alt orta kenarında gene üstte kullanılan çiçek motifinden oluşmaktadır. Üç kenarı sarı simlerden yapılmış püsküllerden çevrilmiştir. Örtünün arkasında kendir dokuma astarı bulunmaktadır. Eser açık alanda bir panoya iğneler ile tutturulmuş bir şekilde sergilenmektedir. Pul ve sim işlemlerinin bir kısmı kopuk durumdadır. Kapalı bir yerde sergilenmediği için üzerinde tozlanmalar göze çarpmaktadır (Bkz. Görsel 2).

Eserin açık bir alanda sergilenmesinin özel bir amacının gözlemlenememesi sebebi ile sergi odasının kapısına ve müzenin ana kapısına yakın konumunun değiştirilerek, değişken çevresel faktörlere karşı korunmasını kolaylaştırmak adına kapalı bir yerde sergilenmesi düşünülebilir. Vitrin arka planında dikkati eserden uzaklaştırmayacak bir şekilde bir ocak çizimi eklenmesi gibi eserin kullanımı hakkında bilgi veren yazı ile ek çözümler üretilebilir.

Görsel 2. Ocak örtüsü ve detay

3.7.3. Hamam Peşkiri

Hamam takımı içerisinde yer alan peşkir el işlemleri odası vitrin 12'de sergilenmektedir. 94 cm boyunda ve 47 cm enindedir. Eser 18.10.1965 tarihinde Mehmet Kiraz'dan satın alınarak müzeye gelmiştir. Peşkirin iki kısa kenarlarına sarı sim ile stilize edilmiş çiçek dalı motifi sarma usulüne göre işlenmiştir. Peşkirin kısa kenarı püskül/oya ile çevrelenmiştir. Müzeye geldiğinde durumunun iyi olduğu envanter belgesine işlenmiştir. Peşkirin üzerinde ufak renk değişimleri gözlemlenmektedir (Bkz. Görsel 3).

Peşkir hamam seti teması ile yatay olarak konumlandırılmış bir vitrin içerisinde sergilenmektedir. Hamam takımı temasının içerdiği diğer objelerin tekstil eser ile temas halinde sergileniyor olması eserin diğer materyallerden kaynaklı bozulmalara açık olduğu noktasında endişe vericidir. Eserin birlikte kullanıldığı diğer objeler ile birlikte sergileniyor olması teması aynı şekilde kalarak obje dizilimleri tekrar gözden geçirilmelidir. Eserin sergilendiği vitrinin üzerindeki diğer vitrinin sebep olduğu eserlerin algılanmasındaki güçlüğü giderilmesi için de vitrin düzeni tekrar kurgulanabilir.

Görsel 3. Hamam peşkiri ve detay

3.7.4. Cepken-Şalvar

Manken üzerindeki cepken ve şalvar el işlemleri odası vitrin 18'de sergilenmektedir. Cepken, 52 cm boyunda, şalvar ise 110 cm boyunda ve 145 cm enindedir. Eserler 12.10.1975 tarihinde Hasan Sağlık'tan satın alınarak müzeye gelmiştir. Cepken ve şalvar aynı bordo kumaş üzeri beyaz çizgili ipekli keten dokumadan dikilmiştir. Cepkenin kapama biçimi çitçitli ve nervürlü arkası ise pilelidir. Yakasında sık gümüş simden stilize edilmiş çiçek motifi bulunmaktadır ve kenarları bordo ve siyah sutaşı ile çevrelenmiştir. Kol ağzı manşetli, simden işlenmiş

motifli ve yakada kullanılan sutaşı ile çevrelidir. İçi beyaz astarlıdır. Şalvarın kenarlarında sim ve sırmadan işlenmiş motifler vardır ve iyi halde korunmuşlardır. Paçaları dar olan bu şalvarın astarı bulunmaktadır. Envanter belgesinde, eserlerin biçimsel özellikleri ve türlerine dair bir bilgi yer almamaktadır. Eserin manken üzerinde diğer metal eserler ile birlikte sergileniyor olmasının tekstil eserlerin korunma sürecinin kontrolünü zorlaştırmasının yanında eserlerin algılanmasını da zorlaştırmaktadır. Vitrin içerisinde ve manken üzerindeki eserlerin konumu ile sayısı eserlerin detaylarının ve bütünü algılanmasını zorlaştırmıştır (Bkz. Görsel 4).

Görsel 4. Cepken-şalvar ve detay

3.7.5. Peşkir (Bürümcük)

Renkli işlemeli peşkir el işemeleri odası vitrin 15'te sergilenmektedir. Peşkir, 96 cm boyunda ve 40,5 cm enindedir. Eser 29.07.1976 tarihinde İhsan Ocak'tan satın alınarak müzeye gelmiştir. Çizgili bürümcük kumaşın iki ucuna stilize edilmiş çiçek motifleri işlenmiştir. Motiflerin içi sık iğne sim işlidir ve dışı siyah bir iple çerçevelenmiştir. Sim motiflerin aralarında kırmızı, mavi ve pembe renkli çiçek motifleri bulunmaktadır. Eserin beraber sergilendiği metal obje tekstil eser ile temas halinde sergilendiği için metal üzerinde meydana gelebilecek bozulmalardan etkilenmesinin önünü açmaktadır. Metal eserlerin tekstil eserler de dahil bütün hidroskopik malzemelerden uzakta sergilenmesi gerekmektedir ("Museum", t.y.).

Eserin sergilendiği yatay vitrinin eser üzerine gölgesinin düşmesi nedeniyle algılanmasını zorlaştırmaktadır (Bkz. Görsel 5). Eser hakkında bilgilendirici bir unsur da eklenmesi diğer tüm eserlerde olduğu gibi ziyaretçiler için daha verimli bir müze gezisine katkı sağlayacaktır.

Görsel 5. Peşkir (bürümcük) ve detay

3.7.6. Kurtluca Kilimi

Denizli'nin Pamukkale ilçesine bağlı bir mahalle olan Kurtluca'dan müzeye gelen kilim, silah seleksiyon bölümünde vitrin 19'da sergilenmektedir. Eser 12.05.1983 tarihinde H. İbrahim Acat'tan satın alınarak müzeye gelmiştir. Çözücü-atkısı yünden dokunmuştur. Envanter belgesinden edinilen bilgilere göre kilimde kırmızı zemin üzerine ortada biri yarım, dört adet altıgen bulunmaktadır. Büyük altıgenlerin içinde kanca motifleri bulunmaktadır. Bordürüne de basamak motifleri dokunmuştur (Bkz. Görsel 6).

Denizli merkez ve ilçelerinde geçmişte oldukça yaygın bir geçim kaynağı olan dokuma günümüzde kaybolmaya yüz tutmuş el sanatları arasındadır (Koyuncu Okca, 2016, s. 206). Günümüzde üretimi yapılmasının oldukça sınırlı olduğu kilim dokumanın güzel örneklerinden biri olan Kurtluca kiliminin bulunduğu vitrin içerisinde bir manken platformunun altında sergilenmesi hem korunma hem de sergilenme koşulları bakımından incelendiğinde daha özenli olunması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Platformun bozulmalarının kilimi etkilemesinin önüne geçmek için temaslarının kesilmesi gerekmektedir. Kilimin katlı bir şekilde sergilenmesi kat yerlerinde kilimin liflerinin yıpranmasına neden olmuştur.

Sergide ziyaretçilerin algılaması ve eser hakkında bilgi edinmeleri için farklı çözümler düşünülmelidir. Eserin muadilleri ile birlikte motiflerinin, renklerinin rahat algılanabileceği bir sergileme alanı ayrılabilir. Dokuma tarihi ve örnekleri ile ilgili görsel poster ve bilgilendirici tabelalar eklenebilir.

Görsel 6. Kurtluca kilimi ve detay

3.7.7. Selcenli Hüseyin Efe Kıyafetleri

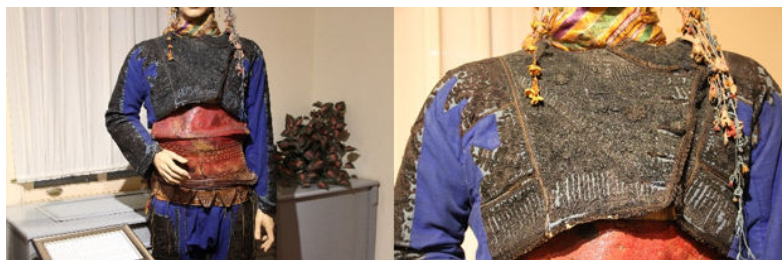
1889 yılı Denizli Çal ilçesi Selcen köyü doğumlu Selcenli Hüseyin Efe'ye ait cepken, efe tumanı, kuşak, fişeklik ve sarık manken üzerinde silahlar seleksiyonu odasında sergilenmektedir. Selcenli Hüseyin Efe, Balkan ve Çanakkale savaşlarına katılmış, yaralandığı için köyüne geri dönmüş ve İzmir'in işgali sonrasında Çal'da kurulan Kuvayi Milliye Teşkilatına katılmıştır. Daha sonra Aydın'ın işgali üzerine Aydın Kuvayi Milliye Teşkilatına katılarak Demirci Efe ile birlikte çalışmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Milis Üsteğmen unvanı alan Selcenli Hüseyin Efe'ye vatana hizmetlerinden ötürü 200 TL para yardımı yapılmıştır. 1966 yılında da vefat etmiştir. Eserler Mehmet Yıldırım tarafından hibe edilerek 30.12.1999 tarihinde müzeye gelmiştir. Arkadan bir misina yardımı ile radyatöre sabitlen manken açık bir alanda sergilenmektedir (Bkz. Görsel 7). Envanter bilgilerine ulaşılabilen efe cepkeni, tumanı, kuşak, fişeklik ve sarık incelenmek üzere seçilmiştir. Eserler ayrı başlıklarda envanter bilgilerinden elde edilen bilgiler ile tanımlanıp koruma, sergilenme koşulları ve öneriler şeklinde verilmiştir.

Görsel 7. Selcenli Hüseyin Efe kıyafetleri

3.7.7.1. Efe Cepkeni

Envanter belgesinden edinilen bilgilere göre manken üzerinde sergilenen cepkenin ön beden uzunluğu 34 cm ve kol uzunluğu 76 cm dir. Açık mavi kumaş üzerine siyah ip işlemleri olan cepkende koyu mavi renk kumaş ile kol ve gövdede onarım yapılmıştır. Cepkenin önu kruvaze şeklinde 3 düğme ile kapanmaktadır. Kol uçları yıpranmış ve iç kısmı parçalı olmasına rağmen düğmeleri sağlamdır (Bkz. Görsel 8). Orijinal açık mavi kumaş işlemlerin olduğu yerler haricinde görülmemektedir ve işlemlerin bir kısmı yıpranmış ve eksiktir.

Görsel 8. Efe cepkeni ve detay

3.7.7.2. Efe Tumanı

Tuman, genel anlamıyla don veya bol ve kısa iç donu anlamlarına gelmektedir (Gülensoy, 2007, s. 133). Yörelere göre farklı biçimlerde olabilmektedir müzede bulunan eserin bacak arası ağı, beli ise uçkurla büzgülüdür. Manken üzerinde sergilenen efe tumanı 50 cm uzunluğundadır. Cepkende olduğu gibi açık mavi kumaş üzerine siyah ip işlemleri bulunmaktadır ve lastik evi olan bel kısmı için kırmızı bir kumaş kullanılmıştır. Koyu mavi renkli kumaş ile onarım görmüştür. Paça uçları ve lastik evi yıpranmıştır (Bkz. Görsel 9).

Görsel 9. Efe tumanı

3.7.7.3. Kuşak

Kuşak 22 cm eninde ve 40 cm boyundadır. Kapak kısmı 11 cm eninde ve kayışın boyu 130 cm uzunluğundadır. Kalın kat kat kırmızı deriden yapılmış içe dönük kapaklı kuşağın 2 kemer tokası ve 1 uzun kayışı vardır. Müzeye geldiğinde çok yıpranmış bir halde olan kuşağın iç kısmında delikler ve cep şeklinde bir yaması bulunmaktadır (Bkz. Görsel 10).

Görsel 10. Kuşak

3.7.7.4. Fişeklik

Fişeklik, üzerine tüfek, tabanca fişeklerinin geçirildiği bele veya omuza asılabilen kemerdir ("Fişeklik", t.y.). Fişeklik 7 cm eninde ve 123 cm boyundadır. Kahverengi deriden on iki kapaklı ve zımbalı bölüme ayrılmış fişeklik bir kemer tokası ile arkadan kordona bağlanmaktadır. Bölümler kapak şeklinde ve altta ince deri ipler ile bağlanmaktadır. Fişeklik ve dolayısı ile efe manken sabit durması için misina ile radyatöre sabitlenmiştir (Bkz. Görsel 11).

Görsel 11. Fişeklik ve radyatöre sabitlenme detayı

3.7.7.5. Sarık

Sarık 20 cm çapında 12 cm boyundadır. Kırmızı renkli yünlü kumaştan yapılmış konik sarık üzerinde siyah renkli püskül bulunmaktadır (Bkz. Görsel 12). Sarığı çevreleyen iki ayrı yemeni vardır. Yemenilerin kenarında sarı, pembe, mor, kırmızı ve yeşil iğne oyasından yapılmış çiçekler vardır. Ayrıca sarı tığ işi çiçekler de bulunmaktadır.

Görsel 12. Sarık

Eserin biçimsel özelliklerinin, kullanılan kumaş ve hammadde türlerinin belirlenip envanter belgesine eklenmesi çeşitli açılardan yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi açısından önemlidir. Silah seleksiyon bölümünde odasında bir manken üzerinde sergilenen eserlerin çevresel koşullardan korunmasını zorlaştıran en önemli etken mankenin açık bir alanda bulunmasıdır. Eser müzedeki çevresel koşulların değişiminden etkilenen organik malzemelerden yapılmış olduğu için kapalı bir yerde sergilenmesi daha uygun olacaktır. Hava kirliliği, bağıl nem değişiminin yanı sıra ziyaretçilerden gelebilecek her türlü bozulma tehlikesine açık haldedir.

3.7.8. Denizli Sancağı

Eğimli bir vitrin içerisinde sergilenen sancak silah seleksiyonu odasında sergilenmektedir. Sancak 190 cm boyunda ve 130 cm enindedir. Eser 19.01.1984 tarihinde Haluk Müftüler tarafından müzeye hibe edilmiştir. Hicri 1327, miladi 1911 yıllarına tarihlenen sancak, kırmızı renkli atlas kumaş üzerine işleme ve yazıları ise sarı renkli sırma ile yapılmıştır. Ön yüzünün üst kısmında Osmanlıca “Yaşasın Vatan” yazmaktadır. Orta bölümde çelenk içine alınmış şekilde Osmanlı İmparatorluk arması, armanın altına iki, üstüne bir olmak üzere üç adet ay yıldız işlenmiştir. Alt kısımda “Denizli Çarşısında Un Pazarı Baş Camii Şerifinde alay 67, tabur 2, yirmi dört kurrasının yadigarıdır” yazmaktadır. Arka yüzünde “Bismillahirrahmanirrahim lailaheillallah Muhammdürresülüallah İnnefetahna leke fethen mübine nesrunminallah ve fethen karib ve beşsirmümüne ya Muhammed” yazılıdır. İki üst köşesinde ay yıldız vardır. Kenarları da tel sim saçaklıdır.

Sancak açılı bir şekilde asılarak bir vitrin içerisinde sergilenmektedir (Bkz. Görsel 13-14). Yıpranmış bir tekstil eser asılarak sergilenecek ise liflerin daha da yıpranmaması için olabildiğince eseri desteklemek gerekmektedir. Mevcut asma yönteminde de asmak için kullanılan ipin neden olduğu katın yıpratıcı etkisini azaltmak için ekstra bir destek eklenmesi düşünülebilir.

Müzenin koleksiyonun önemli bir parçası olan sancağın sergideki ziyaretçilerin ilgisini daha fazla çekebilecek bir şekilde tekrardan müze içinde konumlandırılması düşünülebilir. Mevcut yerinde etrafındaki vitrinlerin aydınlatmaları ve gölgeleri sebebi ile eser rahat bir şekilde incelenememektedir.

Görsel 13. Denizli Sancağı

Görsel 14. Yırtık ve asılma detayı

4. Sonuç ve Öneriler

Zamanla değişen müze kavramı ile beraber hemen hemen her tema üzerine açılabilen müzeler bünyesinde farklı konseptleri de birleştirebilmektedir. Bu müzelerden biri de Denizli merkezinde Atatürk'ün Denizli ziyareti sırasında konakladığı konağın yeniden işlevlendirilerek hem Denizli'ye ait etnografik eserlerin hem de Atatürk'e ait eşyaların sergilendiği Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesidir. Bu çalışmada Denizli kent kimliğinin önemli bir parçası olan tekstil eserlerin uygun korunma koşulları içerisinde ziyaretçiler ile iletişimi güçlü bir şekilde sergilenmesi için mevcut eser sergilenme koşullarından yola çıkarak öneriler getirilmiştir.

Eserlerin envanter bilgilerinin detaylandırılması çeşitli açılardan yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi açısından önemlidir. Kullanılan kumaş türünün, hammadde analizlerinin, detaylı ölçülendirme çalışmasının ve eserlerin biçimsel özelliklerinin eklenmesi koruma ve onarım çalışmalarını bilimsel bir temele dayandıracaktır. Bu sebeple eksik kalan bilgilerin Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi tarafında tamamlanması için bir çalışma yapılması uygun olacaktır.

Müze içerisinde eserlerin korunma koşulları incelendiğinde müzenin şehir merkezinde bulunması ve tarihi bir yapı içerisinde olması koşulları göz önünde bulundurulmalıdır. Eskiden müze binasına bitişik olan hamamdan da gelen is ve kurumlar açıktaki tekstil esere zarar vermiştir (Çaylı ve Ölmez, 2012, s. 127). Şehir merkezinde trafiğin işlek olduğu bir alanda olması dışardan gelecek havanın esere zarar verebileceği yönünden endişe vericidir. Müze içerisinde vitrin içindeki eserler dışarıdan gelen hava kirliliğine karşı korunur halledirler ancak açıkta sergilenen eserler için kontrollü bir hava girişi çıkışı gerekmektedir. Gene açıkta sergilenen eserlerin bağıl nem değişimlerinden negatif etkilenmelerinin önüne geçilmesi için önlemler arttırılmalıdır. Pencerelerden ışık girmesi engellenen müzenin ışıklandırmasında lüks eserlere uygun seçildiği müze yetkilileri tarafından onaylanmıştır ve eserlerin zararlı biyolojik unsurlara karşı rutin olarak kontrol edildiği de eklenmiştir.

Çalışma için seçilen eserlerin koruma koşulları incelendiğinde iyileştirilmesi gereken önemli koşullardan ilki birbirleriyle temas halinde sergilenen farklı materyaldeki eserlerin ayrılmasının gerekliliği olmuştur. Farklı malzemeler için sağlanması gereken koruma koşulları beraber sergilendiklerinde titiz bir şekilde kontrol edilememektedir.

Bir diğer konu ise eserlerin açık bir alanda sergilenmesinden kaynaklanabilecek bozulmalara yönelik çözümlerin üretilmesinin gerekliliğidir. Vitrin dışında sergilenen eserler müzenin şehir merkezinde trafiğin ve dolayısıyla hava kirliliğinin yoğun olduğu bir yerde sergilenmesi eserlerin rutin bakımları düzenli bir şekilde yapılırsa dahi bozulmalara karşı savunmasız bırakılmaktadır. Tekstil eserlerin böcek gibi biyolojik bozulmalardan korunması amacıyla da kapalı bir yerde sergilenmesi tercih edilmelidir. Saksı, bitki, çiçek gibi böceklenmelere neden olabilecek unsurların müze içerisinde bulunmaması gerekmektedir. Eserler için tercih edilen vitrinler de eserler için tehdit olabilmektedir. Eserler, muhafaza edildikleri vitrinlerin malzemesi ve zamanla koruma işlevlerini yitirmesi sebebiyle de bozulmalara açık durumda kalabilmektedir. Müzede vitrinler için kullanılan ahşap ve cam özellikle ahşabın zamanla değişme karakteristiği sebebi ile eserleri koruma işlevleri zaman zaman kontrol edilmelidir.

Eserlerin sergilenme biçimleri tekstillerin karakteristik özellikleri göz önüne alınarak seçilmelidir. Tekstil liflerini mekanik olarak daha da zayıflatmamak yıpratmamak için olabildiğince az kat sayısı ile ve kat yerlerine destekler yapılarak saklanmalı ve sergilenmelidir. Asılarak sergilenen ise destekler kullanılmalıdır.

Müzede eserlerin sergilenme koşullarına koruma perspektifine ek olarak ziyaretçiler açısından bakıldığında sergileme tekniklerinin müzeler için mükemmel bir iletişim aracı olduğu ortaya çıkmaktadır. Aktarılmak istenenlerin ziyaretçiler ile etkileşimli bir şekilde sergilenmesi müzeyi daha cazip kılmaktadır. Gözlemler sonucu öncelikle eserlerin algılanabilirliğinin iyileştirilmesi ve eserlerin ziyaretçiler tarafından anlamlandırılabilmesi üzerine mevcut tekniklere alternatif çözümler denenebilir. Sergileme alanlarının eserler için yeterli olmaması sorununun sergileme için farklı yöntemler geliştirilerek çözülmesi düşünülmelidir. Müzede eserler mankenlerin üzerinde, yatay ve düşey vitrinlerde asılarak ya da zemin üzerine serilerek sergilenmektedir. Asılmış halde

sergilenen eserler yataydakilere nazaran daha rahat algılanabilmektedir. Yatay olarak sergilenen eserlere vitrinin çerçevesinin gölgesi düşmekte ve oda içerisindeki sıkışık konumları nedeni ile kimi eserleri rahat incelemeyi zorlaştırmaktadır.

Hikâye ve insan odaklı bir sergileme için eserlerin hibe edildiği ya da satın alındığı kişilerden eserlere ait hikâyelerin alınması, kişileri onurlandırmak amacı ile isimlerinin ve hikâyelerinin eserlerin sergilendiği yerlere eklenmesi düşünülebilir. Bu gibi yaklaşımlar ziyaretçilerin eser ile daha çok organik bağ kurmasında yardımcı olabilmektedir.

Kaynakça

- Belge, R. (2017). Denizli kent kimliğini oluşturan coğrafi ögeler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 27(2), 167-181. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/600635>
- Bülbül, H. (2016). *Yozgat Etnografya Müzesi örneği ile yaşayan kültürün aktarımı*. I. Uluslararası Bozok Sempozyumunda sunulan bildiri, Bozok Üniversitesi, Yozgat.
- Caring for textiles. (t.y.). Erişim adresi: <https://learning.culturalheritage.org/caring-treasures>
- Çaylı, G., & Ölmez, F. N. (2012). Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi'nde bulunan Serinhisar ilçesi yöresel kadın giysileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 5(9), 109-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/193393>
- Denizli Kültür Envanteri. (2014). Erişim adresi: https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/denizli-kultur-envanteri-2014.pdf
- Gülensoy, B. (2007). *Türkiye giyim kuşam ve süslenme sözlüğü*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Karabay, N. (2007). Denizli Atatürk ve Etnografya Müzesi. *Geçmişten Günümüze Denizli Yerel Tarih ve Kültür Dergisi*, 15, 2-7.
- Karadeniz, C. (2018). *Müze, kültür, toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kodal, T. (2004). Atatürk'ün Denizli ziyaretleri. *Geçmişten Günümüze Denizli Yerel Tarih ve Kültür Dergisi*, 1, 18-21.
- Koyuncu Okca, A. (2016). Denizli'de kaybolmaya yüz tutmuş kimi geleneksel meslekler. *Akademik Bakış Dergisi*, 58, 201-223.
- Koyuncu Okca, A. (2014). *Geleneksel Dokumalarda Koruma ve Onarım Prensipleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK tez veri tabanından erişildi (Tez No. 364674).
- Museum collections. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.nps.gov/museum/publications/MHI/mushbkl.html>
- Müze. (2019, 31Ekim). Erişim adresi: <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/>
- Osman, E., Zıdan, Y., & Kamal, N. (2014). Using the microscopic and spectroscopic techniques to identify and characterize archeological artifacts. *International Journal of Conservation Science*, 5(4), 459-468. Erişim adresi: <http://ijcs.ro/public/IJCS-14-41-Osman.pdf>
- Örnek, S. V. (1968). Etnolojinin tarihçesi, başlıca ekolleri görevleri. *Antropoloji Dergisi*, 4, 165-193. Erişim adresi: <http://sedatveyisornek.humanity.ankara.edu.tr/files/2014/12/1968-Etnolojinin-Tarihcesi.pdf>
- Öztürk, İ. (2007). *Koruma kültürü ve geleneksel tekstillerin korunması-onarımı*. Ankara: Motif Yayınları.
- Simer, F. Z. (1994). *Müzelerde tekstillerin korunması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK tez veri tabanından erişildi (Tez No. 37047).
- Tekstil. (t.y.). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tímár-Balázs, Á., & Eastop, D. (2011). *Chemical principles of textile conservation*. New York: Butterworth-Heinemann.
- Uygur, A. (2000). *Müzelerde bulunan tarihi tekstil ürünlerinin korunmasını etkileyen koşullar ve alınabilecek önlemler*. I. Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumunda sunulan bildiri, Ankara.
- Uz, S. (2015). Müze Evler. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu*, 267-284.

Görsel Kaynakçası

Çalışmada kullanılan görseller Ezgi KABUKÇU kişisel arşivine aittir.